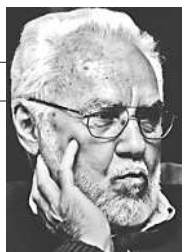

ПРИЧЕ „ДНЕВНИКА“

Недеља

Роберт Кроуч

(одломак)

Џона Блед и стари Доца успели су да ме пробуде. Очигледно сам био чврсто заспао на поду. Ја се врло често успавам на подовима; сама неудобност је нека врста утехе. Замахнувши десном руком, Џона ме испружио на задњем делу погребних кола и одвезао ме кући. Онда ме убедио да се попнем степеницама. По обичају, одбио је да ме испрати до врата куће. Пробудио сам се у подне са апсолутно најгорим мамурлуком у свом животу. Није то било толико питање мог буђења већ да сам био пробуден. Супруга ми је протресала колена мухоловком. Изгледа да је девет непознатих људи, ослањају се на њене речи, дошло истовремено до прага наше погребне куће. Јао, није то баш напрасна награда као да су се врата пакла отворила, избобиће које је ишло у прилог мом финансијском одлуку, већ девет живих створења које се распитивало о нечему.

Потпуно сам сметнуо с ума. Од почетног узбуђења да сам постао политички кандидат за посланика, случајно сам заказао серију од три скупа за недељу поподне у погребној кући. Прва два скупа привукла су седам слушалаца, двојица од њих били су моји познаници по пијанчењу који нису баш добро дошли код свих чланова моје породице; петоро од њих, како сумњам, шпијунира за супротну страну.

И сада, преостали скуп, који представља врхунац догађаја, привукао је магичну цифру од девет потенцијалних гласача дванаестог дана пред изборе.

Признајем да Елена, која је са својом мухоловком представљала претњу по мој живот и моју мушкост, није одмах споменула ово деветоро чудесних непознаника.

Изгледа да је чула неке детаље о мојим активностима претходног дана пре него што сам се пробудио. Стога није обављала верске церемоније узалуд. Њена је заслуга што је најпре споменула као јавну срамоту то што је Блед повредио руку. Чак и пре благодарења. Или тринаест долара и неколико центи које није могла да пронађе у мојим џеповима. Или, како да кажем, политички скуп који се помањао на њеном кућном прагу.

Сам мамурлук је није разбеснео. У ствари, тај феномен се генерално одобрава у нашој кући као манифестација божје правде. Прешла је листу мојих грехова методично, не испитујући због чега и зашто, ослањајући се чврсто на тврдње; али је кренула од догађаја које ја не могу да порекнем.

Елена је прилично саосећајна жена. Нарочито воли мачке и пошто ја мрзим мачке, понекад потцењујем Еленину врлину. Наша кућа је на трпана мачкама.

Али, направио сам грешку. Пошто нисам могао да устанем из кревета, пошто нисам могао да померим прст, а да ме неко не куцне у главу, молио сам је грубо да сиђе доле и да позове непознанике које је споменула да се попну горе. Додао сам, ако нису отишли. Само што није кренула, када сам несмотрено наставио. Стајала је при дну кревета са папилотнама на глави: „Укључи радио“, наставио сам. „И извади тај алуминијум са сметлишта из косе.“

Много сам се напрезао док сам причао. Требало је да мирујем. Оваква врста критике била је само једно непотребно понављање.

„Џона је имао седам уста да нахрани“, рекла је.

„Наши гости ће отићи“, инсистирао је.

„Имао је петоро деце.“ Прстима је извлачила папилотне, плашећи се да не испадну. „Са руком у гипсу. Како може да ради?“

Моја супруга је бринула о свим мушкарцима. Било је беспотребно да трошим речи да Џона није ни имао посао.

„Тај благодарење ће нас коштати десет долара. Одбојник такође треба да се замени.“

Покушао сам да објасним да нисам глуп. „Одбојник може да се исправи“, додао сам.

А онда је она почела да се бави статистиком. „Да ли знаш колико хране може да се купи за тринаест долара? Храна. Знаш. Храна.“ Чврсто држећи у руци мухоловку, показала је слободном руком на уста, на свој стомак. Можда нисам споменуо да ми је супруга била у седмом месецу трудноће са првим дететом. Често се понављала. „Храна“, рекла је.

„Укључи радио“, инсистирао сам. И замоли госте да донесу столице из канцеларије. Ми живимо изнад моје канцеларије. И ја и моји гости смо намеравали да слушамо радио програм који се емитовао сваке недеље по подне. „И реци им да ћу бити са њима чим завршим своје јутарње молитве.“

Зграбила је чаршав са мог нагог тела, не радујући се оном што је њен нагли покрет открио, нити је изрекла и једну похвалу. Не препознајући људску контрадикторност; ум који се бори са црним мислима, дух који се уздиже. Шутнуо сам мачку са кревета, мирно, одлучно, подигнуте главе, с болом и панталонама сам ушао у купатило, избацивши још две мачке из прљавог веша и благо затворивши врата.

Мислим да сам објаснио да моја жена, иако строго правична, није баш без имало милости. Прокријумчарила је цезву за кафу у купатило, заједно са три мачке, и док су се моји гости окупљали у полукруг око радија у дневној соби, не само да сам се обрљао, и тако даље, и тако даље, попио сам још и девет шоља кафе. Швеђани и Норвежани су познати по испијању кафе. Тако сам ја постао велики Швеђанин, мада сам сасвим случајно полу-Норвежанин по пореклу. Све је прошло добро – осим да кад сам изашао из купатила, сав обучен у црно и у чарапама јер нисам могао да поднесем агонију да се савијем и везујем своје ципеле, којима је било потребно гланцање, схватио сам да сам био домаћин потенцијалним двадесет трима гласачима. ■

превод: Тања Цветковић

ИНТЕРВЈУ: СЕРГЕЈ ТАМАШ, ДИРЕКТОР ПОЗОРИШТА МЛАДИХ

Опште добро је трајна вредност

Сергеј Тамаш директор је Позоришта младих од априла 2025. Претходно, учествовао је у реализацији низу домаћих пројеката али и оних који се финансирају из фондова ЕУ. Као директор Завода за културу војвођанских Русина бавио се културом ове заједнице. Организовао је промоције, изложбе, стручно-едукативне радионице, округле столове, ликовне колоније те научне и образовне конференције – код нас и у региону, с посебним акцентом на земље у којима живи русинска дијаспора (Словачка, Пољска, Украјина, Хрватска, Мађарска, Румунија). Тамаш је дипломирао на Институту међународних односа при државном Универзитету „Тарас Шевченко“ у Кијеву. У свом првом интервјуу за „Дневник“ говорио је о летошњим успесима куће коју води и најавио њен ити-нерер у предстојећим месецима...

– Нову јесењу сезону отворили смо представом „Дохвати ми плавог меду“, у режији наше кућне редитељке Емилије Мрдаковић. Представа је инспирисана сликовницом Силвије Шесто и Ванде Чижмек и говори о одрастању и односу детета и родитеља. То су наизглед мале, свакодневне ситуације које отварају велика питања блискости, разумевања и времена које посвећујемо једни другима. Верујем да ће деца у овој причи препознати себе, а родитељи добити прилику да неке ствари сагледају из децевог угла. Почетком децембра имаћемо још једну премијеру, такође представе за децу “Новогодишња авантура 21. века”. Акценат ће бити на луткама, уз подршку мултимедијалних и аудиовизуелних анимација ин-

фото: Позориште младих

● **Шта се дешава с Великом сценом Позоришта младих, када ће публика поново гледати представе на њој и шта је алтернатива до тада?**

– Велика сала део је Соколског дома, заштићеног споменика културе. Проблем је у накнадно, у доба СФРЈ, дограђеном делу објекта поред Велике сале, чија статика потенцијално може да угрози безбедност публике. Позориште је корисник простора, а за санацију је надлежна Градска управа за имовину. Редовно пратимо напредак, а стручна испитивања, пројектовање и обезбеђивање компетентних извођача радова захтевају време и финансије, па још немамо поуздан датум отварања. До тада играмо на Малој сцени, а веће програме настојимо да реализујемо у Новосадском позоришту, СНП-у, у суботичком НП и другим одговарајућим просторима.

● **Шта сте научили о вођењу театра за ово време откако сте на челу Позоришта младих а нисте знали пре?**

– Дошао сам с искуством руковођења Заводом за културу војвођанских Русина, чији је оснивач покрајинска Влада, и вођења великих пројеката. Организација рада у култури, одговорност за колектив, буџет и сарадња са институцијама били су ми познати. Ипак, свака установа има своје “специфичности” које упознате тек када преузмете одговорност за њен рад. Нисам знао колики су обим и сложеност техничких и административно-правних проблема чије се решавање годинама одлагало. Сачекали су ме као конкретни задаци од којих зависе свакодневни рад и будућност позоришта. Мој посао је да, заједно са својим сарадницима и надлежним институцијама, утврдим приоритете и радим на њиховом решавању и реализацији у интересу Позоришта младих. Публика види представу, а иза ње стоји заједнички рад уметника, технике, радионица, продукције и администрације. Одговорност директора је да им обезбеди стабилне услове да се посвете свом послу. Често волим да кажем да смо сви овде на истом задатку а то је што афирмативнији развој, промоција позитивног имиджа Позоришта младих као важног сегмента културе и стваралаштва који мора одолети изазовима времена. Сада ми је као учеснику у стварању позоришне представе јасније да критичко сагледавање прошлости и људске природе није у природи политике, али јесте у природи уметности, стога је потребно да се избегну странпутице, да не залутам у беспућу садашњости и будућности. Дакле, сазнадох да је опште добро трајна вредност и људска потреба, а не удовољавање тренутним интересима и потребама интересних група и појединаца.

Мирослав Стајић

Фестивали

● Септембарски репертоар обухвата четири фестивалска гостовања: недавно извођење *Чаробне фруле* на фестивалу Петровачки позоришни дани у Бачком Петровцу, пре неколико дана имали смо веома успешан наступ нашег *Дракона* у режији Људмиле Фјодорова на загребачком ПИФ-у. *Чаробну фрулу* 22. септембра играмо у Суботици - на Међународном фестивалу позоришта за децу и након 25. септембра опет смо у Загребу и то с Нушићевим *Хајдучима*, у режији Оље Ђорђевић, на фестивалу “Боље да о томе (не)разговарамо”. На Међународном фестивалу луткарских позоришта за децу Игор Мацинов’ у Скопљу 16. октобра играмо *Црвенкапуу* у режији Саше Латиновића, а у новембру са *Чаробном фрулом* путујемо у Ријеку, на тамошњу Ревии казалишта лутка.”, наводи Сергеј Тамаш

спирисаних савременим трендовима гејминг индустрије, а све то не би било могуће без наших одличних глумаца.

● **И протекло лето је било веома берићетно за Позориште младих?**

– Лето нам је донело велики успех „Чаробне фруле“, у режији Ренате Кароле Гатике. На 34. Которском фестивалу позоришта за децу освојили смо награду стручног жирија за изведбу и награду жирија Града Котора за најбољу представу. Посебно нас радује што је препозната заједничка игра ансамбла: наши глумци у овој представи повезују глуму, певање, свирање и луткарство, што тражи много рада и међусобног поверења. Наступи на фестивалима омогућавају да наше представе сретну и добију нову публику, али и да размењујемо професионална искуства и вештине са колегама. То је свакако веома драгоцено за даљи рад.

НОВОСАДСКА РИЗНИЦА АФОРИЗАМА XIX И ПОЧЕТКА XX ВЕКА (2)

Одбрамбени механизам народног духа

Пише: Александар Чотрић

У научној и широкој јавности још увек се недовољно зна о српској афористици деветнаестог и почетка двадесетог века. Ова књижевна форма, данас препознатљиво обележје наше литературе, деценијама је остала у сенци класичних жанрова – поезије, драма и романа. Зато је неоправдано занемарено сазнање да су познати писци, историчари, лекари и политичари тог доба своју најоштрију мисао исказивали управо формулишући афоризме, те да су новине и часописи излазили препуни духовитих умотворина. Нови Сад, који је у време Аустројског царства и потом од 1867. године, из времена Аустроугарске, важио за Српску Атину, био је средиште националног, просветног и културног живота Срба у монархији, али и право жариште сатирично-хумористичке штампе и афористичког стваралаштва.

Змајево сатирично сазвежђе

Јован Јовановић Змај (1833–1904), великан српске књижевности и рођени Новосађанин, био је страствени заљубљеник у сатиру, афоризам и карикатуру, а своје сатиричне мисли називао је „севичама“. Иако је Лаза Костић сматрао да је у дневној политици „Змај појео славу“, Змајева сатирична песма и афористичка проза представљају сам врх српске књижевности. Његов афоризам је тематски изузетно разуђен, протежући се од дубоких филозофских рефлексја до убојитих политичких жаока. Када Змај примети да су „цензори најгори људи јер они највише забрањених књига читају“, он користи духовиту логичку инверзију како би разорио ауторитет вла-

сти. Његови уметнички искази попут оних да је „лепши погреб кад идеали сахрањују свог човека него кад човек сахрањује своје идеале“, или опаска „сит гладном не верује, ал' ваљда неће увек ни гладан ситом веровати“, сведоче о спонтаном, језички поентираним хумору који без задршке продире у срж социјалне неправде и људског морала.

Савка Суботић (1834–1918), рођена у Новом Саду у угледној породици Полит, била је једна од најобразованијих Српкиња свог времена и сјајна реторичарка. Прве афоризме објавила је у новосадском *Женском свету* (1895) под насловом „Афоризми за Српкиње“, а касније у *Босанској вили* и америчкој штампи. Заступљена је и у *Антологији сатире и афоризма*, коју је објавила Матица српска. Суботићева уноси специфичан интелектуални женски глас у српски афоризам. Пишући да је „мода на свету једини тиранин за којег се људи мање-више отимају да му ропски служе“, али и опомињући да „у свету има вазда копчи за свашта, само српска мајка још није родила сина да пронађе копчу за слогу српску“, она виспрено анализира друштвене конвенције, сујету и националне раздоре, спајајући елеганцију форме са оштрим опажањем социолошких појава.

Илија Огњановић Абуказем (1845–1900), лекар, писац и две деценије уредник новосадског *Јавора*, био је један од најдуховитијих Срба 19. века. Заједно са својим двоструким колегом Змајем сарађивао је у листовима *Стармали*, *Жика* и *Застава*. Абуказемов хумор одликује врхунска иронија и гротеска. Када поводом избора свештеника запише да се „попови држе уз владику, а не уз народ који их плаћа, јер су карактери, па неће да су плаћени за оно што раде“, или када поводом хапшења бирача констатује да су „пандури отворени људи јер су увидели да бираче треба

затварати“, он изврће логику политичких и друштвених девијација, нудећи фиктивну похвалу за неморал како би га што снажније жигосао.

Сима Лукин Лазић (1863–1904), новинар и сатиричар који је након антисрпских демонстрација у Загребу 1903. пренео свој чувени лист *Врач погађачу* Нови Сад, створио је најчитаније сатирично гласило свог доба. Лазић је у рубрикама „Штипалице“ и „Мрвице мудрости“ објављивао изразито сажете и савремене мисли. Његово опажање да „има министара којима је лакше да држе дугачке беседе но да одрже једну задану реч“, као и мисао да се „шапат често много даље чује него највеће звоно“, показују израз који је концизан, аналитичан и психолошки дубок, усмерен на разобличавање политичке демагогије и откривање скривених друштвених истина.

Трајна вредност новосадске школе сатире

Српски афористичари који су у 19. и почетком 20. века живели и стварали у Новом Саду нису само постављали темеље једног књижевног жанра; они су изградили снажан одбрамбени механизам народног духа. Кроз борбу са цензуром, затворима и политичким притисцима, њихова „овејана зрнца“ остала су непоколебљиви сведок времена.

Обнављањем сећања на њихово дело, савремена култура не само да попуњава велику празнину у историји српске књижевности, већ открива да су искриваве мисли Николића, Натошевића, Стојадиновића, Рајковића, Змаја, Савке Суботић, Абуказема, Лукина Лазића и њихових савременика једнако свеже, актуелне, прецизне и убојите и данас – век и по након што су први пут угледале светлост дана на страницама новосадске штампе. ■

ПРЕДЛОГ ЗА ЧИТАЊЕ

Кратка историја магле Божидар Кнежевић (Агора)

„Располажем доказима да је *Кратка историја магле* први пут написана и објављена 1526. од стране извесног Александра Таја и да је у том првом издању уписано да ће се друго издање појавити за тачно хиљаду година, под истим насловом, али са различитим потписом. Име тог будућег аутора није наведено“, написао је у рецензији ове необичне Кнежевићеве књиге борхесовски ауторитет Х. Двајт. „Чињеница да је *Кратка историја магле* Божидара Кнежевића изашла из штампарије 2026. (и да је за петсто година предухитрила пророчанство из 1526) јесте инцидент, али и Кнежевићева *Магла*, као и све књиге на свету, има право да пожури, да закасни – и да се не појави. Податак који уноси немир односи се на испис који стоји на почетку верзије из 2026. који ту верзију проглашава првим издањем. Да се не ради о незнању или омашци говори нам ауторов тврдња да је издање из 1526. заправо друго издање. Питање редоследа је питање разумевања времена, а ово Кнежевићево „наслеђивање уназад“ није непознато у литератури – али јесте разлог за полемику.“

Кошница речи Милош Јевтић (Прометеј)

Књига садржи разговоре које је угледни публициста Милош Јевтић водио током 2025. и 2026. са проф. др Бошком Сувајдићем, књижевним историчарем, фолклористом, универзитетским професором, песником и драмским писцем, дугогодишњим челником Вукове задужбине. „Захвалан сам Бошку Сувајдићу на разговору, који садржи увиде не само о његовим животним и научним путевима већ и о многим актуелним темама наше културе, просвете и друштва. Надам се да ће књига Кошница речи читаоцима приближити не само деловање научника и писца Бошка Сувајдића већ и да ће указати на више значајних тема, посебно на положај језика и деловање Вукове задужбине“, навео је Јевтић.

КРИТИКА НЕДЕЉОМ

Бечреречки светлопис

„Прва бечкеречка Стаклена сликарница“, Ференц Немет (КЦВ „Милош Црњански“, 2025)

Пише: Сања Перич

Последњег живог ученика бечкеречког светлописца Иштвана Олдака Старијег, Јожефа Верта, аутор не уводи у своју књигу као историјску фусноту, већ као човека којем је потребно време да би проговорио. Неповерљив, усамљен и у оскудици, Верт ипак живи са успоменом на свог славног учитеља, а његов живот као да се мења чим се у разговору поново појави светлост давно прошлог времена. У том сусрету посредовање постаје први корак да би се сазнало више о једном мајстору, његовом занату и времену у којем је радио, најпре је потребно заслужити поверење његовог последњег ученика. Немет тако већ у уводу успоставља оно што ће бити једна од важних нити књиге: знање се не преноси само документима, већ и стрпљењем, поверењем и људском разменом.

Прва бечкеречка Стаклена сликарница је прецизно документована студија о фотографији у Великом Бечкерек, али Немет у њој не реконструира само историју једног атељеа. Његова пажња сеже до претходника Иштвана Олдака Старијег и првих фотографа на овим просторима, међу којима посебно издваја Ференца Клецера, готово непознатог у историји фотографије Великог Бечкереча, па све до последњих чувара Олдакове заоставштине. Стаклена сликарница, која је радила готово седам деценија, тако постаје тачка из које се може сагледати много шири простор: развој фотографског заната, промена градског живота и читава једна култура бележења света који је нестајао.

Посебно је занимљива Неметова реконструкција личности Иштвана Олдака Старијег, чији се рад одвијао у три важна подручја: био је учитељ цртања и сликар, проналазач и иноватор, али и веома успешан фотограф. Најмање познат остаје управо његов проналазачки рад, од практичних направа, попут помагала за лако скидање цизама, до фотографских иновација. Његова свестраност притом није само биографска занимљивост: прелазак од школе цртања и сликарства ка фотографији показује колико су се различите вештине у то време додиривале и како се нови медији развијао из већ постојећег занатског и уметничког искуства. Немет при-

том улази и у полемику са ранијим тумачењима о томе када је Олдак почео да се бави фотографиром, али отвара и занимљиве везе са другим уметницима и фотографима. Тако сазнајемо да је од њега поступак израде фотографија учио и Стеван Јовановић, отац Паје Јовановића.

Иштван Олдак Млађи припада другој генерацији и његов пут од калиграфије, преко сликарства до фотографије, показује другачији однос према занату. Он је, како Немет каже, „сликар у души, (уметнички) фотограф од заната“. Његова веза са сликарством, као и са Палом Вагом и његовим боемским данима у Бечкерек, додатно проширује слику културног живота града. Фотографије породица, дама и госпode у атељеу, призори етничког шаренила Баната, разгледнице војвођанских места и новинске фотографије показују колико се променио и сам простор фотографског деловања: од атељеа и портрета до документовања града, људи и свакодневнице.

Зато су бројни фотографски прилози више од илустрације уз текст. Они су други слој књиге, онај у којем историја престаје да буде само низ података и добија лица и обресе једног времена. У њима се види оно што документ може да сачува, али и оно што без фотографије можда више не бисмо умели да замислимо. Немет пажљиво прати и ознаке атељеа, фотографске огласе и друге, наизглед споредне детаље, који данас могу деловати мање важно, а управо они омогућавају читање једне фотографске праксе.

Завршно поглавље, посвећено Јожефу Верту и Иштвану Олдаку из Солнока, враћа књигу на питање са којим је почела: ко чува оно што је остало иза једног времена? Реконструкција пута Олдакове фотографске заоставштине, која је игром случаја завршила у Аустрији, показује колико је културно памћење често зависно од околности које немају много везе са његовом вредношћу. Неметова књига зато није само историја бечкеречке фотографије, већ и покушај да се пронађу, опишу и сачувају трагови једног заната пре него што поново постану нечија случајно пронађена успомена. ■

СЛОВО ПОВОДОМ УРУЧЕЊА НАГРАДЕ „СЛОБОДАН КОСТИЋ” У РЕЧАНИМА

Уз светла, христочежњива

Пише: Селимир Радуловић

Слободана Костића сам упознао пре четири десетлећа, дружећ се с њим, на бројним нашим књижевним манифестацијама. Трошећ дане и године, своје, горео је као трска, на ветру. Није много говорио. Стихове је казивао у маниру старих певача – меланхолик, гледао је у свет, невидљиви, као да није био од овог света. Он је, тада, већ био оверен песник, док сам ја, спорије зревајући, скидао критичарске одежде, тек на путу ка даровима, Очевић. Данас знам да смо стасавали у истом свету, под кровом православним, он у Речанима и Кривој Реци, ја у српској Спарти, на Цетињу. Он, уз бадњаке, свеће, тамјан, причешћа, прескакање ватре на Прочке (беле покладе), уз мајку која *храни и окупља око себе пилиће*, ја уз сламу, на поду, ђаконије, слане и слатке, на Божић, уз ваздух дивни, светла, дивна, христочежњива. И да смо имали свест о томе да нам Отац, наш, *није припремио лак јарам*, па нам је душа тежила неким вишим, непролазним вредностима. И чини се да нам је *бунар бића*, хоћу рећи детињство, које се *не суши и не умире*, на исти начин, одређивало и меру душе, док је трагала за луком спаса. И песничка судбина нам је била слична – и он је имао два песничка живота, први у знаку модерне и постмодерне поетике, други кад је *постао слеп за поглед и сит за похоте*. Тад се и почео суочавати са светом тишином и *тишином етера* – јер кад смо сами онда смо с Њим. То је основни дар самоће. И почео да пева да се купао у *безверју*, да је *грцао* у греху, молећ Оца, нашег, да му помогне да не *подиже траг на праху*. Основна мера оба његова песничка живота су завичај и крст. Јер, кад се из *завичаја оде – све узалуд је*, као што и крст срasta с душом сваког нашег претка, за њега се живи, без њега не можемо пред Господа.

Ако бих, у неколико речи, свео утиске о интегралној песничкој мисији Слободана Костића онда бих, најпре, предочио да је реч о песнику веродостојне духовне (православне) вертикале, барокног (архаичног) израза, бо-

Слободан Костић је био један од песничких украса српског песништва с краја 20. и с почетка 21. века

жај. Стога је разумљиво што је песник песника подсећао да су песници *свети сасуди*, у којима живи *живота вино* и *дух јунака*, да је њихово да живе и трају у песми, а не у свету. Ако сам, својом песмом, засенио тек једно истинско слово, које је регистровала ваша душа, у којем се сабира трајно и неизменљиво, иако сићушан, недостојан и неук, без врлине и знања, сматраћу да нисам сведочио из окова који су ме вукли надолу. Песма и вера су једина истинска истина савременог света. И једна и друга су узвишени догађаји духовног реда – *откровење* у души и срцу. Оне су огањ који *гори, светли и греје*, успостављајући се, као добродошла мера, *умрачном, студеном и површном смердјакоском свету*. Ако није устао Христ онда је празна вера наша. Ако у песми, нашој, нема Христа, онда је празна песма наша. Душа, наша, *осећа тихо лахорење*, Христово, у својим најдубљим дубинама, и једино се у њему *сусреће с Њим*. Па нек буде тако и на даље – на колени и колени. ■

ИЗМЕЋУ ОСТАЛОГ: ДНЕВНИЧКЕ БЕЛЕШКЕ 1957 - 2024.

Моћан човек из сенке

Радован Поповић

13. јун 1991.

Са Мишом Павићем код „Грчке краљице”: Миша ужива у храни – салатата од плавог парадајза, салати од сира (фете), маслинама у уљу и, како каже, одличном (најбољем) белом вину. Ја се жалим на притисак и обазриво узимам телећу шницлцу на жару и купус салату, са ђусом. Прича ми како му је било лепо у Шпанији – учествовао је у Барселони на разговору писаца из двадесетак земаља: донео ми је интервју који је објављен са њим на три стране! Сlike велике, наслови, најаве – вођен је у Београду, а објављен је у време кад је тамошњи скуп почео. Он је, очито, био звезда тог скупа. Рекао ми је једну занимљиву причу: био је код градоначелника Београда (Унковића) и молио за један радни простор (живи у двособном стану са породицом), а овај му је рекао – вама ћемо наћи кућу и да то сутра остане музеј... Чак су му и поменули да то буде кућа у непосредној близини Атељеа 212, код куће Рашка Димитријевића, покојног.

5. новембар 1993.

Нашао сам се са Гојком Тешићем, са носталгијом смо причали о загребачким архивима и библиотекама које су пребогате материјалима о нашим људима... Али и о загребачким антикваријатима у којима се увек могло наћи нешто изузетно занимљиво о српским писцима. У 11 сати ми је у редакцију дошао Жика Павловић. Он је занимљив човек. Клони се директног бављења политиком; није био међу интелектуалцима-паљевицама, онима који су дизали народ на буну, а онда се ућутали и оставили масе заведене...

Он ради свој посао - пише, слика, припрема филмове за времена када буде пара за снимање. Са узбуђењем сам му причао да нам се јавила Дивна Ђоковић - Милан и она су огњачкани у сред дана: у 9,30 сати на њихов Х спрат солитера ушла су четири маскирана лопова и однела четири-пет хиљада немачких марака које су чували за црне дане, који се надијају над нама. А Милан је лежао болестан, непокретан, док су Дивну везали у кухињи...

27. децембар 1993.

Цело пре подне трагао сам у Архиву Југославије за Крлежом и Београдом и за Сретеном Марићем у Паризу – нашао сам баш занимљиве документе. Михиз је у подне, у антикваријату код Милана, пита да ли ће Политика писати о његовој другој књизи Аутобиографије? Распитаћу се па ћу му рећи у четвртак, када ћу отићи код њега да ми прича о томе где је све писао своје књиге у Београду, за Топографију. Запањила ме је вест да је умрла, и у Ваљеву већ сахрањена, др Гордана Бабић, сјајни историчар уметности, са којом сам разговарао и о томе објавио чланак у Политици, поводом добијања Хердерове награде... Одлазио сам код ње у Академију, у Хиландарски одбор, чији је секретар била, и увек предусретљиво разговарала... Каже ми Дејан Медаковић да је умрла због јаког алергијског напада - умрла је близу поноћи, за писањем машином. Дејан каже још и ово: "То је један од најтежих губитака за српску историју уметности - три велика губитка за науку у Србији смрт Лазе Трифуновића, Димитрија Богдановића и сада Гордана Бабић - она је одржавала драгоцене везе са научницима у свету (докторирала је на Сорбони), била је изузетно темељна као научник и веома цењена у свету историчара уметности." Видео сам данас велику гужву на Тргу републике, где Српски покрет обнове дели бесплатно хлеб... Јутрос сам у

НОМО POETICUS

Перица Милутин

НИШТАВИТУ У ПОХОДЕ

Пут је празан,
кућа ништавила бијесна,
без броја, сама,
тијесна и мала у уму несретном,
скученом чулу.
Заиста, проста је метафизика дана,
гласна празнина,
вјечна брига од пустоши,
скучености простора
недостојног ништавила сама.
Нема мјеста Љубави, лијепог Бићу.
Та кућа метафизике одумице
као живи створ,
на рубу слома,
страшне провалије дана.
Бијес обузима Биће
од могућег изгледа,
распореда простора,
нигдје сјмештеног,
нигдје виђеног, а среће се сваког дана.
Заиста, гдје је суштина
која копа као гробар раке
у бити, у смислу, која заподјене причу,
побјегне, та крадљивица гнијезда,
кукавица која никоме
не смије да погледа у очи,
а упорно рије, копа, вади живе очи,
Бићу, духу, истини,
свим званицама ништавила и бескраја.
Неко је направио збрку, пометњу,
збрисао простор, упалио мрак.
Ништавило никад није само,
у пратњи искривљене свијести,
паклених кола претоварених
теретом претешким за свијет људи,
неспособних да нађу
обичну адресу свог постојања.

ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ГАЛЕРИЈЕ АРТЕ

Репрезентативан узорак XX века

Пише: Јасна Кујунџић Јованов

Изложба којом у Галерији савремене ликовне уметности Ниш београдска Галерија Арте обележава двадесет година постојања, приказује избор од педесетак радова знаменитих југословенских и српских сликара који су формирали магистрална стремљења уметности током прошлог века на овим просторима. Замишљено је да изложба у Нишу буде премијерна, те да потом ова поставка буде приказана у још неколико значајних галеријских простора у Србији. Од првих дана рада Галерија Арте је поставила амбициозне циљеве, а временом се развила у једну од водећих галеријских кућа на ексклузивном простору.

Поставка обухвата слике, цртеже, графике и скулптуре временски настале од почетка XX века, односно слике Косте Милићевића и Надежде Петровић, до пре десетак година насталих скулптура Марка Црнобрње, као најмањег аутора у овој селекцији. На изврстан начин поштујући

Леонид Шејка, Капут, 1954

уметничке токове прошлог, ова поставка пружа вид обрнуте хронологије, започињући радовима насталим почетком овог века: скулптуром Мире Бртке (чију фондацију иначе води Галерија Арте), као и скулптурама Марка Црнобрње, Мрђана Бајића и Селмана Тртовца.

И наставак поставке је могуће пратити управо онако како листамо странице каталога – од краја. И тако се нижу ремек-дела југословенске и београдске интернационалне уметничке заједнице: аутора попут Боре Иљовског, графичара и сликара чију фондацију такође води Галерија Арте, потом Ратомира Дамњановића, Дамјана, Бранка Миљуса, Миодрага Б. Протића, Стојана Ђелића, Мирослава Шутеја, Милене Чубраковић, Душана Џамоње, Лазара Возаревића или Александра Томашевића – предводника апстрактно /асоцијативне односно нефигуралне поетике друге половине XX века.

Као њихова супротност, изложен је и низ монументалних радова различито оријентисаних заступника фигурације – од попартистичке бравуре Душана Оташевића, преко контроверзног Драгоша Калајића, или интригантног Пеђе Нешковића и хипијевски ведро Радомира Рељића, до егзистенцијалистички запитаних Младена Србиновића и Сето-

зара Самуровића. Посебну целину чине уметници који су каријеру делом остварили ван граница земље, попут Владимира Величковића, Бате Михаиловића, Ђорђа Ивачковића, Дада Ђурића, Љубе Поповића, чији радови несумњиво привлаче пажњу својом монументалношћу, Студија за споменик стрељаним ђацима и професорима у Крагујевцу Миодрага Живковића, те јединственим остварењима Владана Радовановића и Леонида Шејке.

Потпуна супротност овом низу у целисти припадајућем другој половини и крају XX века, представљају слике првих генерација српских и југословенских модерних, чијим се праћењем могу реконструисати кључне целине сликарства прве половине тог века. Лепоту „малих ствари“ открива нам мртва природа Петра Добровића, експресивни гест и колоризам Милана Коњовића репрезентативан је пример његовог сликарства четврте деценије, као и један од чувених предела Саве Шумановића из позног шидског периода сликања „како знам и умам“, мртва природа Јована Бјелића, или платно са истом тематиком Марка Челебоновића – све то показује да велика дела почивају на једноставним моделима. Овој групи сликара генерацијски донекле припадају и Мило Милуновић и Петар Лубарда, али су на изложби заступљени радовима из послератног периода који показују како је еволуирало њихово сликарство одвајајући се од предратних, препознатљивих модела.

Најзад, почетак (или крај) поставке заокружен је сликама прве генерације српских модерних, уметника које везује минхенски период школовања: симболистички интониран приморски предео Марка Мурата, вангоговска минијатура Надежде Петровић настала у Призрену 1913, као и импресионистички искорак Косте Милићевића. Минхенска целина заокружена је недостајућом делом, иначе репродукованим у каталогу – сликом *Девојка са крчагом* првог српског модерног сликара и такође минхенског ђака – која би вероватно штрчала у овако концептираној поставци, али је њено место репродуковано логично због мотивације коју је Крстић пружио многим генерацијама уметника знатно млађих од њега – па и Кости Милићевићу и Надежди Петровић.

Оно што такође оправдава избор радова на изложби, представља и чињеница да свако дело има својеврсну ауру – као трајна вредност националне уметничке баштине. Већина њих излагана је у време настанка, као и на многим значајним изложбама у земљи, али и на престижним међународним изложбама попут Бијенала у Венецији, Сао Паулу, Александрији, Токију, или Њујорку. Са друге стране излагање ове галеријске колекције важно је јер омогућава јавности да прати судбину репрезентативних уметничких дела. Такође, ова изложба указује на чињеницу да је и данас, као и током историје, уметност имала своју цену, али и да су велика уметничка дела увек била више од средства трговинске размене и да је свако значајно дело допринело идентитету своје епохе. ■

ФИЛМ НЕДЕЉОМ: „ЧУВАР ИКОНЕ СВЕТОГ ЂОРЂА“

Велика тема, дOMET скроман

Пише: Војислав Савић

„Чувар иконе Светог Ђорђа“ прати сељака Станоја са југа Србије, који упркос томе што је болестан, усамљен и сломљен недаћама, одбија да напусти прадедовску земљу на планини Радан и брине се о болесном оцу. Када га једна кобна ноћ претвори у одметника кога гони и подземље и систем, једино млада полицијска инспекторка Соња почиње да назире ко је овде заправо жртва. Филм полази од потенцијално снажне приче о страдању у времену када се о проблемима југа Србије (Медвеђа) најчешће говори кроз крупне политичке и националне нарative – судбина једног „обичног“ човека могла је да ту тему учини интимнијом и универзалнијом. Та прилика је, нажалост, у великој мери пропуштена.

Највећи проблем филма лежи у драматургији. Радња је равна и лако предвидива, па местимично више личи на илустровану визуелизацију истините приче него на праву драму о патњи. Болни догађаји се нижу један за другим, али не производе довољно снажну унутрашњу промену човека кога пратимо. Исти је случај и са простором: сурова, визуелно сугестивна планина Радан у уводном кадру наговештава филм у којем би пејзаж био равноправан са ликовима, али убрзо остаје само

уверљиве глуме. Редак тренутак у коме вештина са ретком лакоћом превасилази сам текст је споредна улога полицајца Владана коју глумац Бранко Јанковић успева да разигра убедљиво и са мером. Слично важи и за дијалоге, углавном предвидиве и дескриптивне, сведене на општа места.

Режија Јелене Бајић Јочић рачуна на тишину, дуге погледе и мирне кадрове, верујући да ће сама атмосфера произвести драмску тежину – али атмосфера није исто што и драма, па без довољно унутрашњег конфликта тишина почиње да делује као манир. Фотографија је рутинска, монтажа Стевана Марића солидна, а костимографија Бориса Чакширана уверљива; музика је, насупрот томе, један од најпроблематичнијих елемената – уместо да прати атмосферу, она бомбастично и беспотребно подвлачи шта би гледалац требало да осећа. Тишина би била бољи избор.

„Чувар иконе Светог Ђорђа“ зато остаје филм са несумњиво важном темом, али са драмом која не успева да дочара њену те-

**„Чувар иконе Светог Ђорђа“; режија: Јелена Бајић Јочић;
Сценарио: Радослав Бајић, Јелена Бајић Јочић;
Монтажа: Стеван Марић;
Директор фотографије: Предраг Јочић;
Продуцент: Contrast Studios;
Улоге: Радослав Бајић, Миона Марковић,
Александар Ђурица, Слава Чуровић, Бранко Јанковић,
Чубрило Чупић, Вјера Мујовић...**

декор једне конвенционалне приче. Лепак у кулиса, али неискоришћена.

Посебан проблем представља и начин на који је концептирана група Албанаца која Станоја прогања и застрашује – приказани су као типични „лоши момци“, црно бела слика, без тунке индивидуализације, а тако је обликован и лик Србина који им помаже у непочинствима. Овакав образац филму повремено даје тон памфлета или новинског чланка зачињеног патриотизмом, уместо истинске драме о појединцу. Непријатељ без физиономије не чини јунака већим, напротив, тиме само Станојево страдање губи на тежини.

Ни сам главни јунак није много боље разрађен. Радослав Бајић му приступа са видљивом посвећеношћу, али лик остаје пре носилац сурове судбине него сложена драмска личност – његово лице и физичка патња често надоместе оно што није изграђено кроз поступке и односе са другима. Због тога завршни кадар, у коме измучено лице треба да сабере сву муку коју смо гледали, нема снагу коју је могао да има: патња се види, али се не осећа.

Остале глумачке интерпретације углавном остају на истој, површној равни, условљене танком нарацијом. Миона Марковић (инспекторка Соња) делује као да игра „прљавог Харија“ премештеног на југ Србије, као лик залутао из неког другог жанра, док Александар Ђурица (Живко) своју улогу пре одрађује него што је заиста игра. Ни улога монаха, упркос занимљивом потенцијалу лика, није довела до

јину. Вреди истаћи да је породица Бајић лично стала иза пројекта – кроз глуму, режију, продукцију и фотографију – и сама га финансирала, што говори о искреној посвећености теми; намера је несумњиво беспрекорна. Али велика тема не ствара аутоматски велику драму: за то су потребни сложени ликови, снажни конфликти и унутрашња промена која се мора осетити, а не само назначити. Уместо да нам покаже страдање једног човека, филм га углавном само описује – и управо је у томе његов највећи недостатак, утолико већи што је реч о пројекту у који је једна породица лично уложила труд, средства и емоцију. Жеља да се исприча потресна прича постоји; прилика да од ње настане истински снажна драма – пропуштена је.

Остаје, на крају, и утисак који оставља сам насловни симбол. Када Станоје у завршном кадру грли икону светог Ђорђа, гест делује превише патетично и контрадикторно: да ли нам се сугерише да су га сви издали и да му је једино светац остао веран, а опет – где је тај исти светац био док су га зликовци прогонили? Је ли икона искрен израз очаја и последње утехе, или тек декоративна метафора набачена да лику подари духовну тежину коју му прича није обезбедила? Филм на то не даје јасан одговор, па симбол остаје отворен – не у добром, већ у недореченом смислу. За гледаоце којима је важна тема проблематике југа Србије, филм може бити вредан пажње; на оне који траже снажну драму, тешко да ће оставити дубок утисак. ■

ИНТЕРВЈУ: ЈОВАН МАТИЋ, ФРОНТМЕН ДЕЛ АРНО БЕНДА

Каква ти је етика, таква ти је и естетика

Било је то лета Господњег 1986. Бачније 2. јула, када се група београдских омладинаца званично окупала око заједничке реге идеје овековечене именом „Del Arno Band“. И баш као и свака музичка група вишедеценијског стажа, и ДАБ је иза себе оставио траг утабан успонима и падовима, изменама и неодољивим стајањима, као и дискографијом која тешко да се може рекапитулирати током два сата рођенданског наступа, какав је одржан синоћ у Ботаничкој башти „Јевремовац“ у Београду.

Прелиставајући 40 година стваралаштва, како на сцени тако и у разговору са нама, један од оснивача и фронтмен ДАБ-а Јован Матић прича о почецима, развиту, прекретници, борби, новим пројектима и свему што заокружује поменути јубилеј.

● Четири деценије ДАБ-а, то је већи део Вашег живота посвећеног једном бенду, једној породици, једној поруци...

почну да се баве регеом, те су се појавили реге-посланици, свуда: Марибор, Љубљана, Загреб, Сплит, Босна, Црна Гора, Македонија... То бих убрајао у ону категорију „нисмо узалуд радили“. Ми смо онда успели да изградимо публику каква је иначе свуда у свету. Јер одлично је кад видиш управо то: све социјалне групе и све генерације. То нам је успело. И могу да „посолим“ чињеницом да смо успешно извршили и смену генерација, да нам долази и млађа публика на концерте, и она најмлађа, па чак је и тренутно у бенду више од половине музичара млађе од самог бенда. Што је једна врло занимљива чињеница.

● За ове четири деценије било је и успона и падова. Који су то моменти којих се најупечатљивије сећате?

— Ух... Знам шта, човек има тенденцију да непријатности моменте некако гурне у заборав, зато што их је

снимљено и спремно, а осам је циљ јер толико може да стане на винил. Значи, ту смо негде, у смислу уснимавања, чак ће бити проблем, мораћемо да бирамо које да ставимо, али ја имам идеју да „вишкове“ објавимо на дигиталним платформама, а осам одабраних ће бити део албума. То иде добро и ја верујем да ћемо сигурно до краја године уснимити све. Колико ће још продукција потрајати... Опет смо успели да направимо некакав искорак. Знам, као што смо до „Времена воде“ имали технолошки правац, где смо се око продукције максимално потрудили и да је она испала вансеријска за наше услове, онда смо после тога одабрали опцију да све буде природније, да буде као да само бенд свира, да буде само та енергија заједничке свирке, а не надодати канали, и у том смислу лепо смо узнапредовали са „Ако не знаш шта да радиш“. Сада идемо још корак даље, чини ми се, јер овај албум заиста снимамо све у цугу, сем вокала и дувача. Све инструменте уснимавамо у пакету, тако да се добија та природна енергија свирача, нема лажи, нема преваре, то је то што чујеш, а онда се на то доснимо вокали и дувачи. Задовољан сам. Имамо и нека нова решења и у ритмовима и лепо нам иде то истраживање, а чини ми се да и перо још није заказало, а почиње да понавља исте слике.

● Шта публику чека на новом албуму?

— Могу да очекују додатни напредак у смислу порука и ритмова, што су већ навикли од ДАБ-а, јер увек покушавамо да одемо корак даље у том смислу. Није као да седнемо уз кафу и како да одемо корак даље, него свирамо. А

— Успело нам је да урадимо нешто што је доста уникатно на овој сцени, јер некако рок је увек био постављен сам од себе, а ми смо, почевши од 1986. кад смо основани, од регеа направили нешто на шта сви обраћају пажњу у овом региону, хтели то или не. Ситуација се променила у другим аспектима овог посла. Музика више нема исти значај као кад сам ја био млад, то је прва ствар. Ни код нас, а богами ни у свету. Друго, у свету постоји проблем јер се музици прилази као и производњи свих осталих производа, значи конзумеристичком логиком која није нужно уметничка. А код нас је генерално проблем што медији немају више потребе да тако здружено подржавају уметнике који на било који начин одударају од главног тока и наратива. Тако да није исто. Ми овде данас немамо емисије из културе, нарочито не оне посвећене музици, готово да је нестала и музичка критика. Стиче се утисак, баш зато што се медији не осврћу превише на уметност, да ње нема. На њихову жалост, уметници су навикли да немају ништа, јер ко сваки тврдокорни материјал радиш без обзира што од тога нећеш имати богзнашта у материјалном смислу. У нематеријалном смо награђени изнад очекивања.

Матићу нису тутнули реге плочу у руке...

— Да, то се десило у овој грађевини која је ту поред студија. У првој соби је била моја соба и грамофон и ту се део тај „Lively Up Yourself“ (1974) моменат који је одредио сва даља догађања. Ја сам се већ увелико занимао за музику и свирао, али тај тренутак када је реге ушао у мој живот је променио комплетно ток свих осталих догађања. Од тада па на овамо готово да није било паузе. То је био битан моменат. Ја сам се до тада углавном бавио акустичарском музиком, што сам демонстрирао на албуму „Интимно“. Што се регеа тиче, други кључан моменат је у реге клубу на Машинцу, тад је хит био „Johnny B. Good“ од Питера Тоша и стајао је стих: „Mama said: Son, you gotta be a man, You got to be the leader of a reggae band“. То је мене пукло до те мере да сам тад први пут почео да размишља да би можда било паметно да пробам да направим реге бенд. Од тог момента отишао сам да одслужим дуг ЈНА и по повратку из војске почео сам активно да се бавим окупљањем људи како бисмо почели да радимо на стварању реге бенда. То су два кључна момента и од тада није било стајања и не видим разлог зашто би било. Чврсто сам уверен да нисам губио време.

● Да имате прилику све испочетка...

— Да, неке ствари бих пре свега код себе исправио. Био сам врло нестрпљив и буран као млађи, а сад сам научио да будем миран и да допустим да људи себе изразе и имају утисак да учествују у свему. Ништа се није изгубило, напротив, добило се. То бих можда променио, све друго, па не верујем. Имали смо пар момената када су разни моћници са разних страна нудили да нас пригрле, „помогну“, ми смо све то одбили. И што се тиче здравља и кичме, супер нам је!

● Како године подносе овај темпо?

— За сада, да купнем у дрво, океј је. Ја сам предуго чекао да ствари крену да се дешавају овим темпом и искрено речено, пошто више не радим онај други посао (новинарски), мени је варијанта као да сам на годишњем одмору нон-стоп. Јер раније сам исто то морао да уклапам са целим једним послом који баш није био реда једноставности, да не мораш да користиш вијугу. Откад немам то оптерећење, неких дана се будим с утиском да сам се улењео, али нисам, јер погледај шта сам све урадио с музиком у међувремену. Мени то не делује богзнашта напорно.

Текст и фото: Леа Радловачки

— По свој прилици, нисам погрешно изабрао. Јер најгоре би било да се пробудиш после 40 година и кажеш: „Де сам ја бацио сво ово време!“ То се, међутим, није десило. Напротив, после 40 година бар неколико ствари можемо да констатујемо. Прва ствар је да смо својим радом успели да афирмишемо реге као равноправни жанр у региону у широком рок-поп фамелији. Пре нас су то били „инциденти“, а са нама је то постао један жанр који се котира исто колико и рок, панк и сви остали. Друга ствар је да смо у неформалним околностима, говорим о ратним околностима, када је наратив била мржња и потпуно одсуство емпатије за другог, ми ипак успели са својим врло скромним могућностима, подсетићу да нам је први албум штампан искључиво на касети у 500 примерака, али да је упркос тим објективним препрекама та поруку коју ми носимо — а носимо поруку толеранције, емпатије, разумевања — стигла свуда. На моје велико изненађење, али стигла је. Од Словеније до Македоније, што јесте примарно јер су то људи којима се ми обраћамо, људи који разумеју о чему ми причамо и који су у крајњој линији и живели у сличним околностима. И трећа ствар је да смо успели да те људе инспиришемо да и они

превазишао. Тренутак пре него што је снимана „Регенерација“ (1995), када се цела постава расула, био је један врло изазован моменат. То је био тренутак да ли да престанемо скроз или да наставимо... А све остало евентуално ружно, па и да, што да не... Пет заказаних концерата у Словенији за јесен 1991, исто толико у Хрватској за јесен 1991, што се наравно није десило јер се на лето 1991. десило рат. То је јако незгодан моменат кад је ваљало кренути поново са другачијом стратегијом напред. А од добрих момената, па сваки је заправо био добар. Сваки пут када смо успели да додамо један град на нашу мапу. Ово је бенд који људи или знају, што је супер, или га не знају а затекну се на концерту и онда га заволе. Тако да је нама сваки пут када бисмо успели у неком новом граду, сваки тренутак кад освојимо нову групу људи за оно што радимо, срећан догађај. Сваки концерт је био хајлајт јер смо сваки пут потврђивали да су наши уметнички ставови исправни.

● А они ће наставити да се потврђују и на надолазећем албуму „Повратак дредаја“. Како иде тај пројекат?

— „Повратак дредаја“ иде одлично. Жеља је да то буде винил свакако, пошто је јубиларни. Шест песама је

Или свеже идеје или фајронт

● Колико је бенд за ових 40 година растао и мењао се, а колико публика? Да ли је то нешто што не може једно без другог?

— Бенд је свакако се развијао у оквиру жанра који је себи одабрао и ту мислим да смо са успехом радили и настављамо да радимо. Да будем искрен, да смо дошли до закључка да се понављамо, ја бих први повукао кочицу, јер то не би имало смисла. Исто тако је и публика с нама расла, са изванредном прецизношћу су пратили оно што радимо и прилагођавали се, и они су растли у крајњој линији. У почетку је то био куриозитет а онда је постало нешто што је нормално да видиш да је и публика усвојила реге постулате и да се у складу с њима понаша. То је ствар која иде паралелно. Што се уметника тиче, чврсто сам уверен да он има разлога да настави са радом само уколико се јављају свеже идеје. Без тога нема много разлога да се снима даље. Ми сад снимамо нови албум, две трећине смо завршили и заправо велики број концерата нас је мало успорио, а не одсуство инспирације или нечег другог. То иде паралелно и драго ми је што наша публика то поздравља и препознаје наш уложени труд да им будемо на услузи у смислу пружања задовољства. Једноставно, они знају да ми никада нећемо фушарити, тезгарити, да ћемо исто да свирамо и у најмањем селу и у највећем граду.

добили смо и нову енергију, имамо новог врло младог басисту, новог тонца који је убедљиво најмлађи од екипе, 2004. годиште, његов отац је био тонац ДАБ-а пре 25 година. Ми овде имамо већ и генерацијске обнове унутра нас самих, и то је мени узрок великог задовољства.

● Каква је сад ситуација на музичкој сцени?

Каква ти је етика таква ти је и естетика, упркос њиховом игнорисању ми смо успели да урадимо доста тога. Видећемо шта ће сутра донети. Док је седамдесетих музика била темељ и основ свог социјалног живота млађих људи, то данас више није случај.

● А ми данас не бисмо ни били овде да једног дана малом Јовану